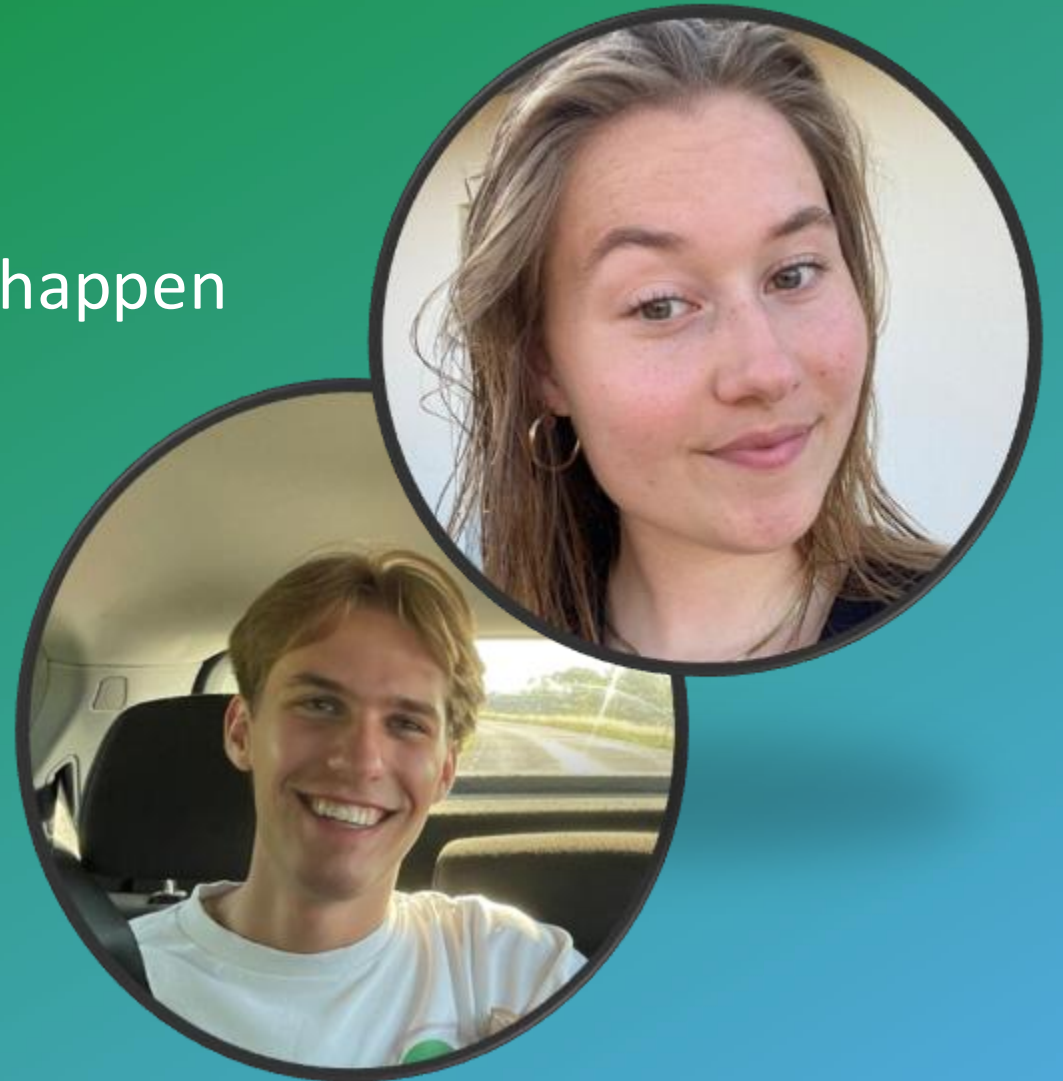

WELKOM OP DE CAMPUS!

Wie zijn wij

- Team van studenten
- BSc Bedrijfs- en Consumentenwetenschappen
+ BSc Economie en Beleid

Wat doen wij

- Workshops voor het VO (4/5/6 HAVO/VWO)
- Economie EN Bedrijfseconomie
- In de klas OF op de campus

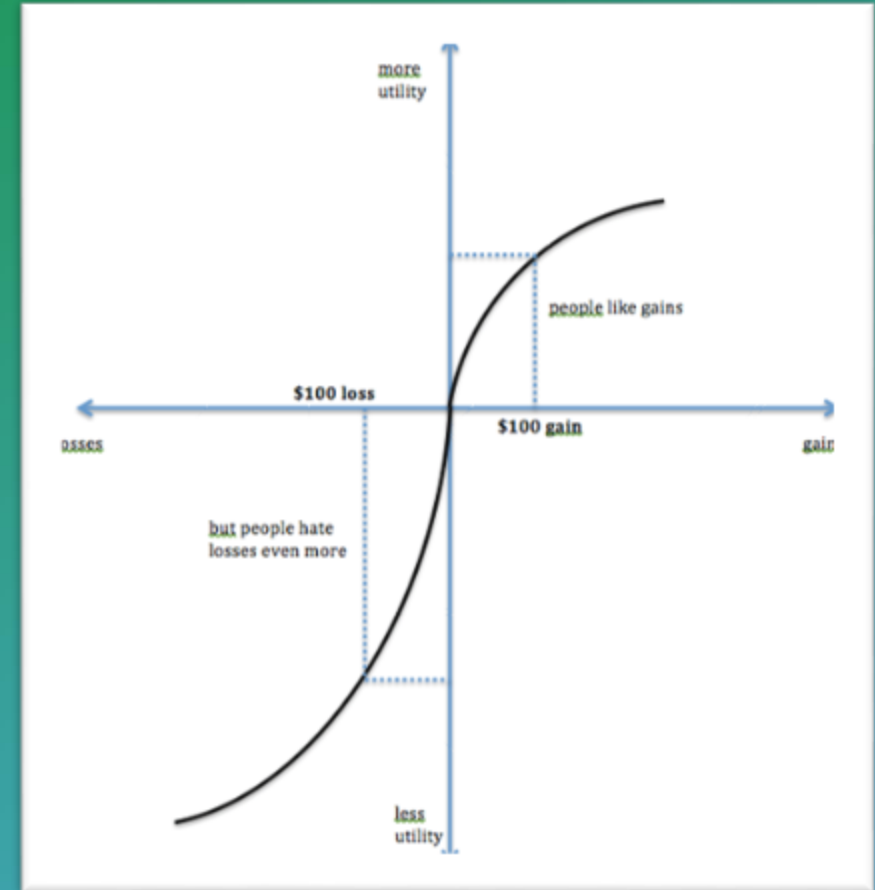

Rationaliteit

- **Individuele nutsmaximalisatie:**
 - Mensen handelen om hun eigen welzijn (nut) te maximaliseren
- **Uitgangspunt:**
 - Basis van veel economische theorieën en modellen
- **Verklaart en voorspelt:**
 - Economisch gedrag en marktdynamiek

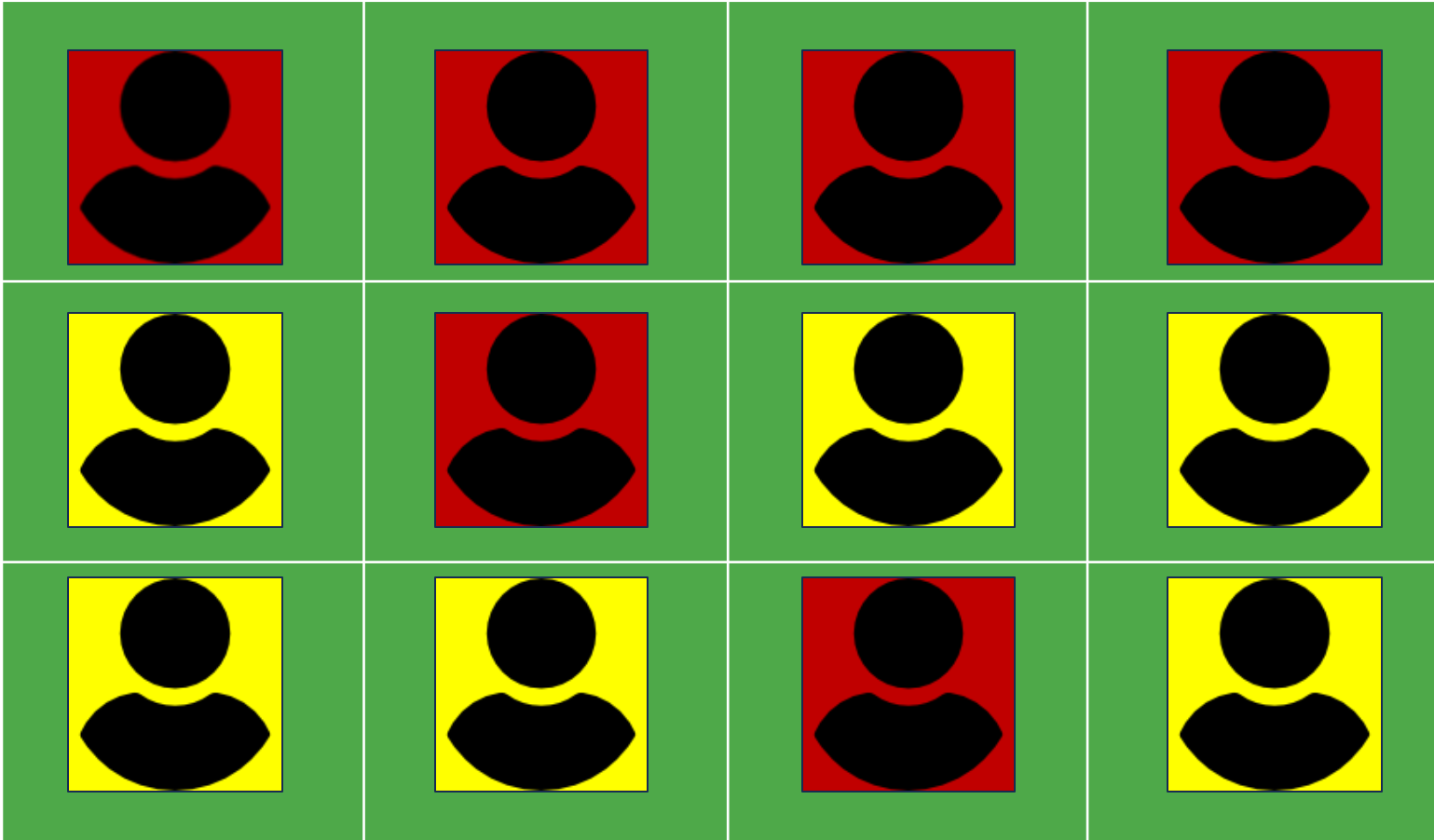
→ **Kritiek!!**

Experimenten

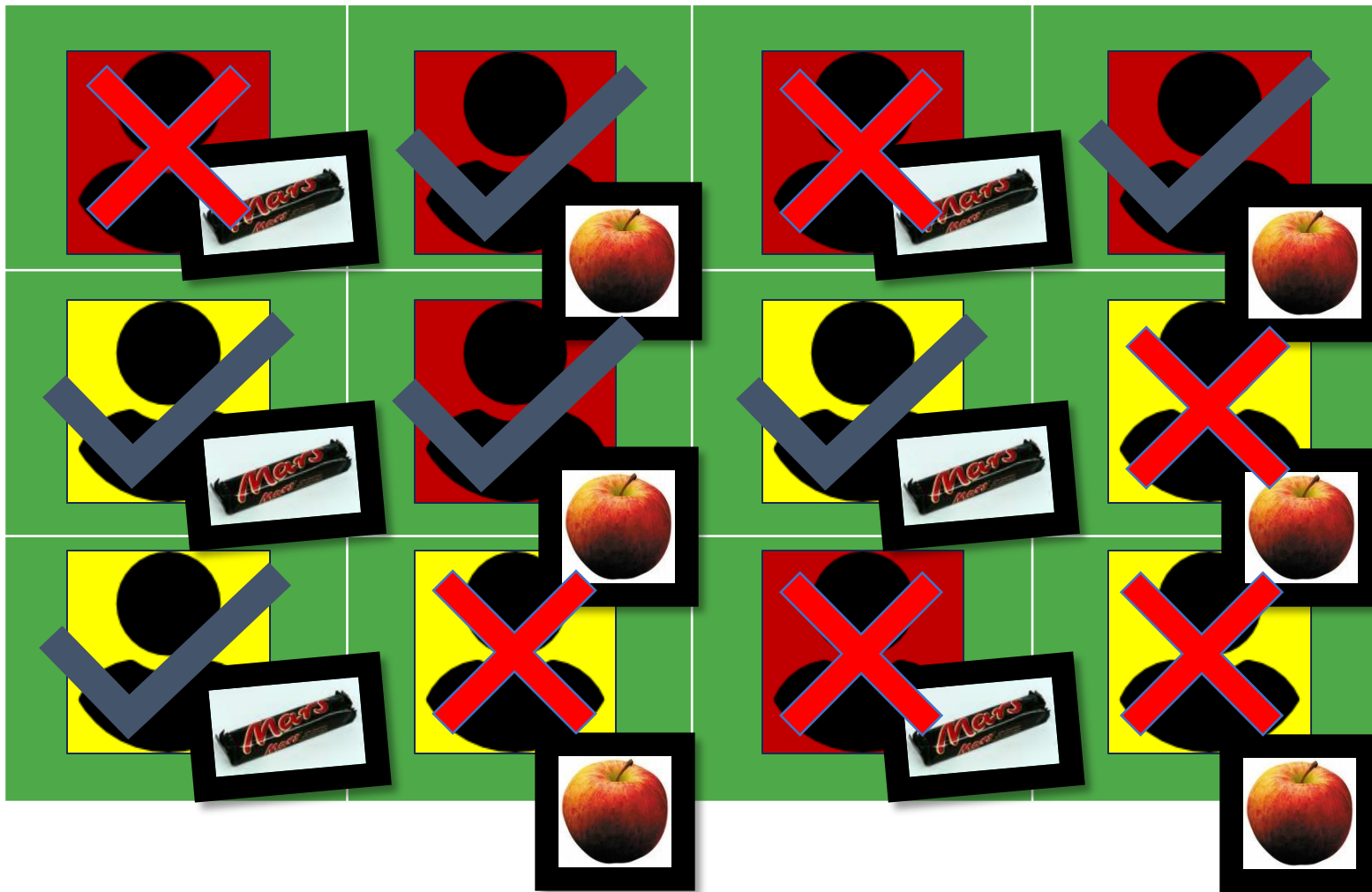

Elk vakje is 1
persoon

De **rode** personen
staan voor
voorkeur appel

De **gele** personen
staan voor
voorkeur Mars

Controle..

Heeft iedereen
gekregen wat hij
of zij wilde
hebben?

Voorbeelden uit je eigen leven

- Monsters (testers) van parfum ruiken
- Online games spelen
- Typisch Wageningse voorbeelden

Weten jullie zelf nog voorbeelden?

Economie & Experiment:

- Bezitsneiging
- Loterij
- Car game
- Prisoner's dilemma
- Vertrouwensspel

Visserij

- Jullie zijn allemaal vissers die samen vissen in 1 grote zee.
- In de hele zee zit $(N \times 5) \times 1,5 = V$ (totaal aantal kilo vis in de zee)

1. Hoeveel vissen zitten er in de zee?

We gaan 3 keer vissen.

- Maximaal 5 hengels per leerling, 1 hengel vangt 1 kg vis
- Maximale opbrengst is dus $5 \text{ kg} \times 1000 = \5000
- De overgebleven vissen planten zich voort en verdubbelen ($V \times 2$)
- Als visser wil je natuurlijk zowel veel verdienen NU, als dat je in de toekomst wil kunnen blijven werken
- Kies nu het aantal hengels

Werk alleen, wees stil, geen overleg

N= Aantal leerlingen
H= Hengels
V= Kilo Vis

1Kg Vis = 1000\$
1 H = 1Kg Vis

Visserij - Uitkomsten

- Eigenbelang of groepsbelang?
- Wat is rationeel?
- Kunnen we altijd zo door blijven gaan?
- Met of zonder overleg?
- Korte of lange termijn keuzes?
- Andere voorbeelden?

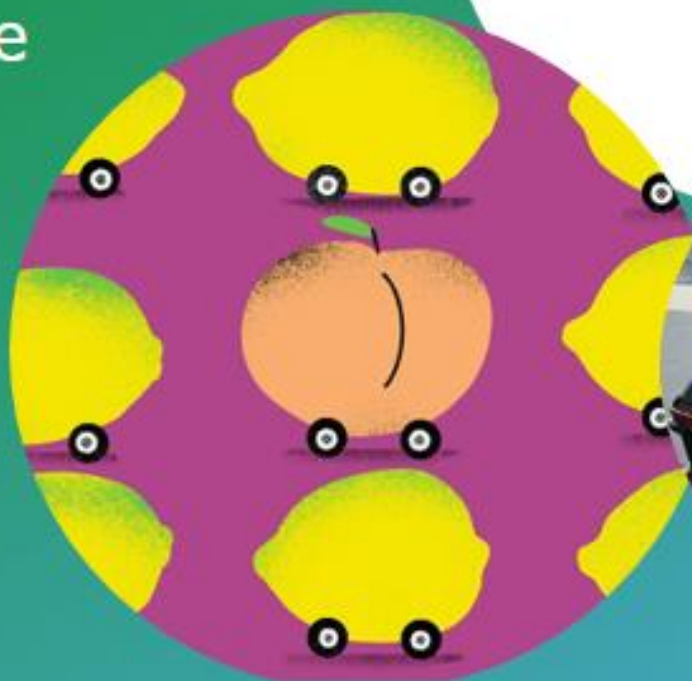

Car game: Conclusie

- Markt vol slechte auto's
- "Market for lemons"
- Asymmetrische informatie
- Averechtse selectie

Marktplaats

Car game: Conclusie

- Markt vol slechte auto's
- "Market for lemons"
- Asymmetrische informatie
- Averechtse selectie

Prisoners Dilemma

Nu spelen wij tegen jullie!!

Wij zijn bedrijf A, en jullie zijn bedrijf B

Bedrijf A / Bedrijf B	Bedrijf B	
	Duurzaam (D)	Niet-Duurzaam (N)
Duurzaam (D)	(10, 10)	(4, 12)
Niet-Duurzaam (N)	(12, 4)	(6, 6)

Voorbeelden

Luchtvaart: Luchtvervuiling

- Duurzaam: investeren in schone technologie, maar vaak hogere kosten!
- Niet-duurzaam: niet investeren, maar vervuiling!

Kledingindustrie: Duurzame mode vs. fast fashion

- Duurzaam: investeren in duurzame productie, maar vaak hogere kosten!
- Niet-duurzaam: fast fashion, maar slechte arbeidsomstandigheden en vervuiling!

Maar: duurzaamheid kan op lange termijn kostenbesparingen en reputatie voordelen opleveren!

Vertrouwensspel

Speler 1: Deze speler besluit hoeveel van zijn 5 euro hij of zij wil geven aan speler 2

Speler 2: Deze speler ontvangt het bedrag. Na ontvangst wordt het geïnvesteerde bedrag verdriedubbeld. Speler 2 heeft de mogelijkheid om het bedrag (deels) terug te geven of zelf te houden

Andere voorbeelden

Rondje geven in de kroeg

Zak snoep in de pauze

Samenvatting delen

Investeren in duurzaamheid

Doel en opzet Internationaal handelspel

Doel:

- Meer kennis over vrijhandel/protectionisme verkrijgen
- De voor- en nadelen van internationale handel analyseren

Opzet:

- Spel internationale handel
- Theorie en voorbeelden internationale handel

Internationaal handelsspel

- 8 spelers: 4 Europeanen en 4 Afrikanen
- Producten en geld
- 3 ruilrondes: ruilen en kopen
 1. nationale handel
 2. internationale handel met vrijhandel
 3. internationale handel met protectionisme, € 15 importheffing per dierlijk product
- Doel: zo hoog mogelijke welvaart krijgen
- Na iedere ronde terug naar beginsituatie!

1	Wereld 1	Beginpositie	Ronde 1	Ronde 2	Ronde 3	%Δ Ronde 1	%Δ Ronde 2	%Δ Ronde 3	gemiddeld
2	Jacque Bourcin	129	160	212	179,5	24,0	64,3	39,1	42,5
3	Arie Janssen	92	158	249	165	71,7	170,7	79,3	107,2
4	Nickolos Olympos	120	162	240	160	35,0	100,0	33,3	56,1
5	Sjefke de Vlaam	113	162	140	161,5	43,4	23,9	42,9	36,7
6	Totaal					43,5	89,7	48,7	60,6
7									
8	Kili Manjaro	133	161	231	160,5	21,1	73,7	20,7	38,5
9	Victor Victoria	100	154	202	171	54,0	102,0	71,0	75,7
10	Lassi Lesotho	120	158	233	185	31,7	94,2	54,2	60,0
11	Sara Sahara	142	168	196	186,5	18,3	38,0	31,3	29,2
12	Totaal					31,3	77,0	44,3	50,8
13	Wereld 2	Beginpositie	Ronde 1	Ronde 2	Ronde 3	%Δ Ronde 1	%Δ Ronde 2	%Δ Ronde 3	
14	Jacque Bourcin	129	178	266	221,75	38,0	106,2	71,9	72,0
15	Arie Janssen	92	180	270	228,75	39,5	193,5	77,3	103,4
16	Nickolos Olympos	120	132	184	230,75	10,0	53,3	92,3	51,9
17	Sjefke de Vlaam	113	171	234	183,75	51,3	107,1	62,6	73,7
18	Totaal					34,7	115,0	76,0	75,3
19									
20	Kili Manjaro	133	134	226	167,75	0,8	69,9	26,1	32,3
21	Victor Victoria	100	176	130	194,75	76,0	30,0	94,8	66,9
22	Lassi Lesotho	120	146	215	233,75	21,7	79,2	94,8	65,2
23	Sara Sahara	142	150	261	203,75	5,6	83,8	43,5	44,3
24	Totaal					26,0	65,7	64,8	52,2

Voordelen internationale handel

In geval van vrijhandel:

- Consumptie-efficiëntie, dat wil zeggen dat consumenten over een groter aanbod van goederen kunnen beschikken tegen gunstiger prijzen;
- Allocatie-efficiëntie, ofwel landen produceren hetgeen wat ze goed kunnen

Duurzame voordelen van internationale handel

- Verspreiding van groene technologieën
- Efficiënter gebruik van middelen
- Duurzaamheidsstandaarden en -normen
- Transparantie en verantwoording
- Bewustwording en kennis delen

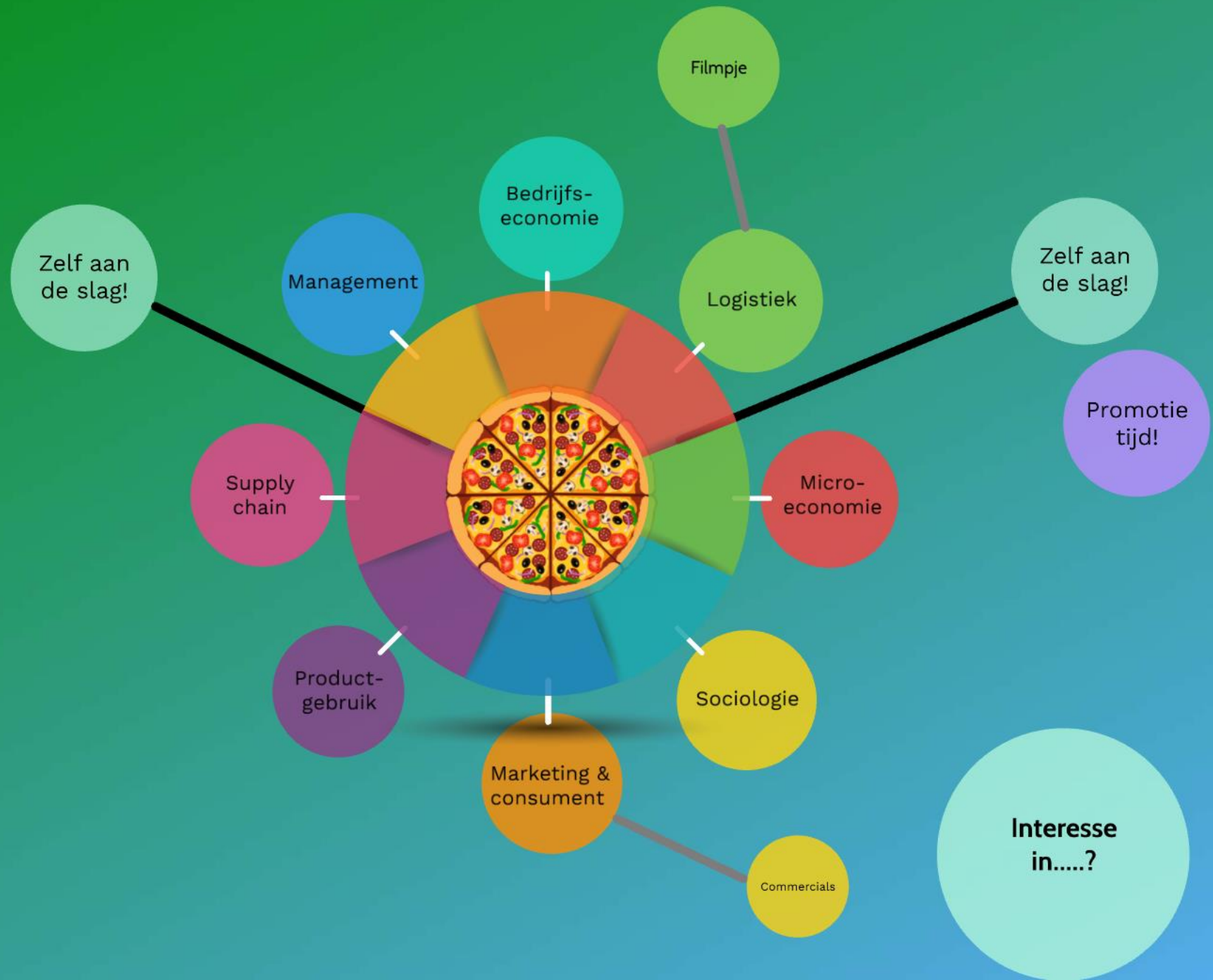
Duurzame voordelen van internationale handel

- Verspreiding van groene technologieën
- Efficiënter gebruik van middelen
- Duurzaamheidsstandaarden en -normen
- Transparantie en verantwoording
- Bewustwording en kennis delen

Pizzawereld

- **Marketingworkshop**
- **Eigen pizzabedrijf**
- **Doelgroepen**
- **Theorie direct toepassen**
- **Poster**

Productgebruik

- Voedselkwaliteit
- Productgebruik
- Design verpakking

Marketing & consument

- Consumentengedrag
- Marketing

Genieten
Gemak
Goedkoop
Gezond
Goed (duurzaam)

Zelf aan de slag!

- Wat wordt de naam/slogan van jullie bedrijf?
- Wat zijn kenmerken van jullie doelgroep waar jullie op in gaan spelen?
- Bedenk minimaal 1 manier hoe jullie duurzaamheid toepassen in jullie bedrijf (bijv. vegetarische producten)

Genieten
Gemak
Goedkoop
Gezond
Goed (duurzaam)

Bedrijfseconomie

Pizza 1

- Margherita
- Bekende smaak

Pizza 2

- BBQ Chicken
- Niche markt

Stel: Pizza&co wil de pizza's goedkoper maken, welke pizza is gevoeliger voor een prijswijziging?

Management

- Ondernemingsstrategie
- Concurrentiestrategie

Promotietijd!

Promoot jullie bedrijf door middel van een poster!

Laat zien waar jullie bedrijf in uitblinkt

De pitch is een elevatorpitch!

Zelf aan de slag!

- Hoe komen jullie pizza's bij de klant?
- Hoe onderscheiden jullie je van andere pizzabedrijven?
- Wat wordt de prijslijst van jullie bedrijf en zijn er speciale acties voor jullie doelgroep?

Genieten
Gemak
Goedkoop
Gezond
Goed (duurzaam)

Workshop over water (waarom?)

"Only about three percent of Earth's water is fresh water. Of that, only about 1.2 percent can be used as drinking water; the rest is locked up in glaciers, ice caps, and permafrost, or buried deep in the ground" (National Geographic)

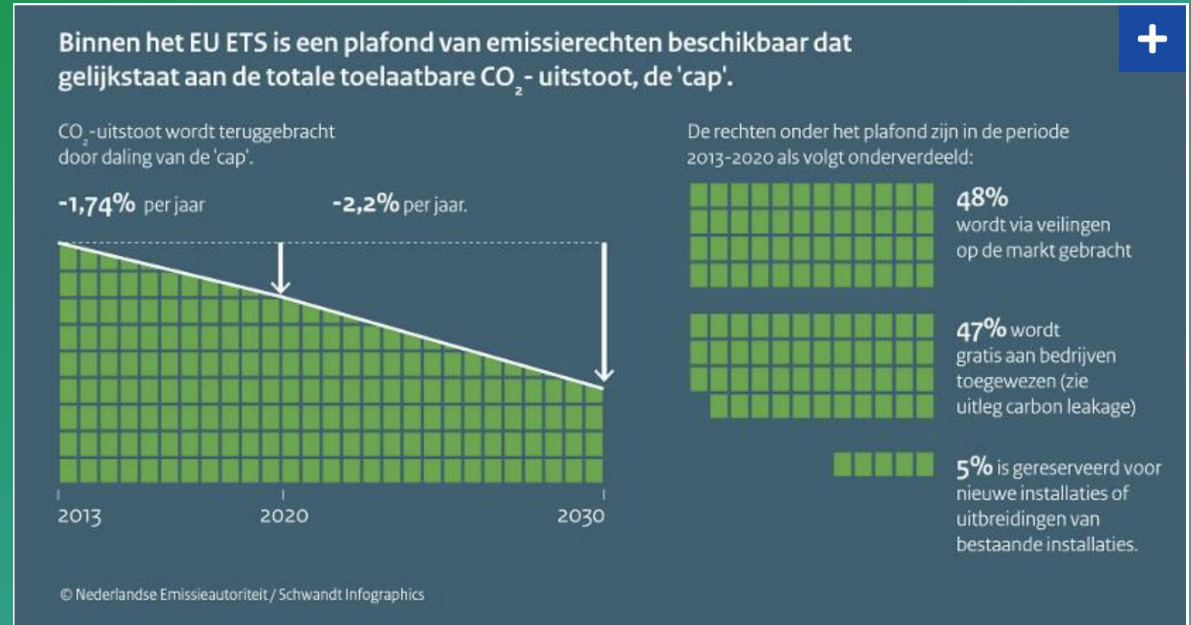
"De vraag naar drinkwater zal tot zeker 2030 stijgen. Door klimaatverandering en verontreiniging staat het aanbod ervan onder druk. Nu al komen er regionaal tekorten voor. Zonder maatregelen zullen er in 2030 in heel Nederland tekorten ontstaan" (RIVM, 2023)

Verhandelbare gebruiksrechten: CO₂ in de EU

Klimaatverdrag (Kyoto protocol)

- Ingevoerd in 2013
- CO₂ uitstoot verminderen
- CAP & Trade system

Doel van het spel

Situatie

- Oorspronkelijk watergebruik: 100 miljard liter verdeeld over 8 sectoren

Doel

- Reduceer het totale landelijke water gebruik met 25%

Manieren

- 3 rondes met 3 verschillende manieren van reduceren van het watergebruik: individueel, CAP & Trade, Veiling

Prijzen in beweging

- Interactieve workshop over prijselasticiteit gebaseerd op de "echte" wereld

Doelen

- Inzicht in de intuïtie van prijselasticiteit en handelsdynamiek;
- Theorie in de praktijk brengen;
- Economische strategieën verkennen en toepassen.
- **Wat Leer Je?**
- Impact van economische en politieke gebeurtenissen op prijzen;
- De intuïtie achter prijselasticiteit.

Prijselasticeit (van de vraag)

de formule

$$\text{Prijselasticeit} = \frac{\text{de procentuele verandering gevraagde hoeveelheid } q(v)}{\text{de procentuele verandering prijs } (p)}$$

$$\text{Prijselasticeit} = \frac{\frac{q(v)_{\text{nieuw}} - q(v)_{\text{oud}}}{q(v)_{\text{oud}}} \times 100\%}{\frac{p_{\text{nieuw}} - p_{\text{oud}}}{p_{\text{oud}}} \times 100\%}$$

Overzicht spel

- Spelers nemen in tweetallen de rol aan van "een persoon" die handelt, en reageert op wereldgebeurtenissen
- Het spel bestaat uit 3 rondes, met wisselende scenario's (negatieve of positieve prijs shock)
- Spelers starten met een inkomen waarmee ze hun behoefte moeten voorzien (overleven en inkopen naar voorkeur)
- Kies strategisch welke goederen te kopen, rekening houdend met prijsveranderingen
- Bereken de impact van economische veranderingen

Spel opzet

- In tweetallen
- Drie inkomens: laag, midden, hoog
- Individuele instructies
- Hele pakketten kopen op de wereldmarkt (wereldprijs)
- Drie rondes:
 - Elke ronde je uitkomsten invullen in de tabel
- Doel: je eigen welvaart zoveel mogelijk verhogen, dus zoveel pakketten kopen als waar jouw individu geld/behoefte aan heeft!

Bereken de prijselasticiteit ten opzichte van de basissituatie

$$\text{Prijselasticiteit} = \frac{\text{de procentuele verandering gevraagde hoeveelheid } q(v)}{\text{de procentuele verandering prijs } (p)}$$

$$\text{Prijselasticiteit} = \frac{\frac{q(v)_{\text{nieuw}} - q(v)_{\text{oud}}}{q(v)_{\text{oud}}} \times 100\%}{\frac{p_{\text{nieuw}} - p_{\text{oud}}}{p_{\text{oud}}} \times 100\%}$$

Conclusie

- De prijselasticiteit varieert tussen goederen, individuen en situaties
 - Ook behoeftes verschillen
- Toch geldt voor allebei: als de prijs verandert, verandert de gevraagde hoeveelheid
 - Luxe en duurzame goederen grotere verschillen
- Ook in de echte wereld is er veel verschil
- Dus, als je prijzen kiest of beleid maakt, moet je goed rekening houden met wie het koopt en waar ze het kopen.

WORKSHOP: DE WISSELWERKING TUSSEN

BEDRIJF

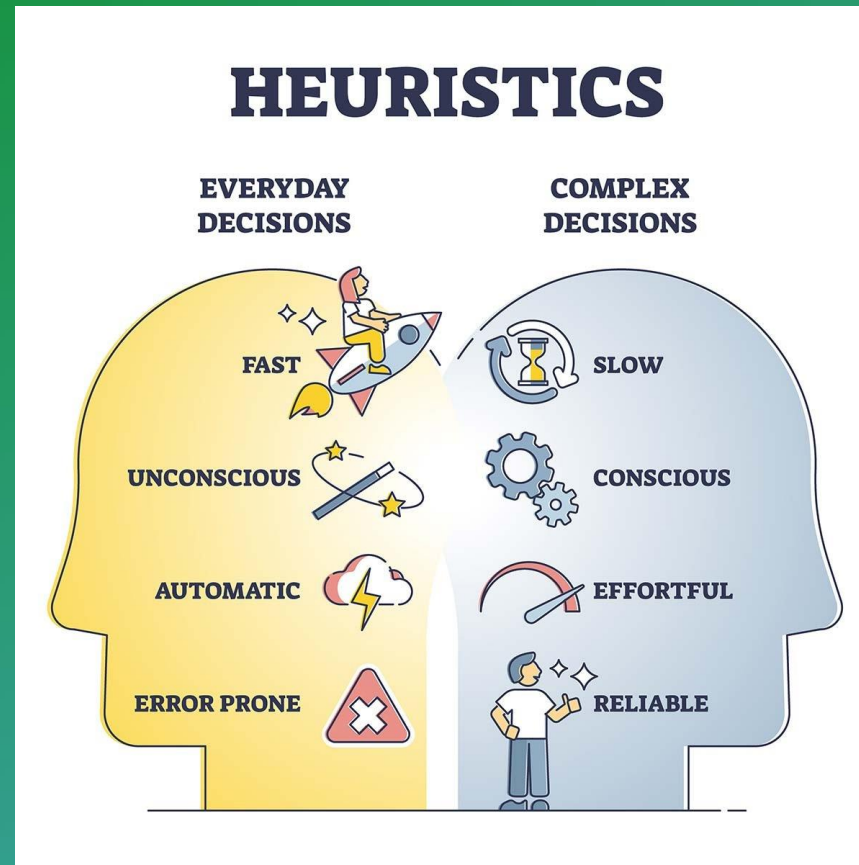
&

CONSUMENT

HOE DENKEN CONSUMENTEN?

Hoeveel keuzes
maakt een
mens per dag?

Heuristieken: het nemen van “shortcuts” van het brein om zo snel tot beslissingen te komen.

FILMPJE HEURISTIEKEN

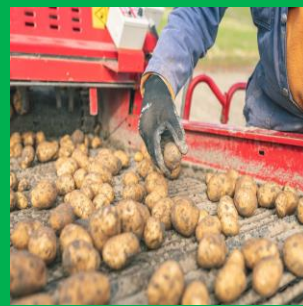
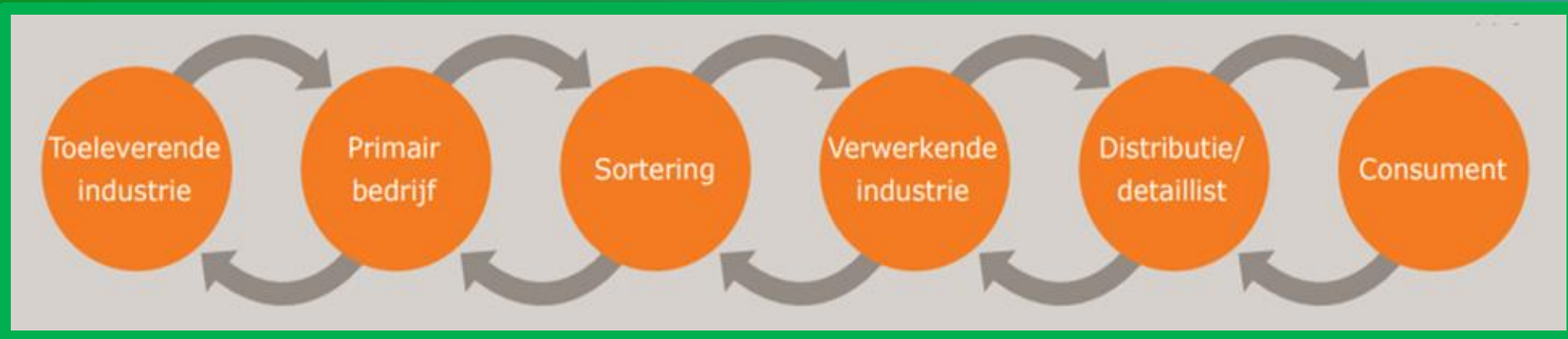

Welke beker heeft de laagste gebruikskosten?

Wegwerpbeker	Herbruikbare beker
10 cent per beker	50 cent per beker
	Wassen: 10 euro per 1000 bekers (na ieder gebruik)
	Kan 10x worden hergebruikt, worden daarna gerecycled voor 5 cent voor stuk (kosten voor McDonalds)
	20% wordt meegenomen

In welke beker moet McDonalds gaan investeren?

WISSELWERKING TUSSEN BEDRIJF EN CONSUMENT

← Informatie, geld, producten en diensten →

OPDRACHT

Kom met een nieuw idee! Geef aan wat je over de
consument moet ontdekken om te weten of dit lukt?

Geef aan wat het bedrijf moet regelen om dit uit te voeren?

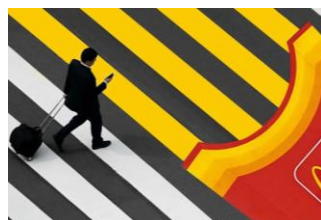

STAKEHOLDERS

Geldzaken

Doel: een nieuw idee bedenken op basis van betaalbaarheid

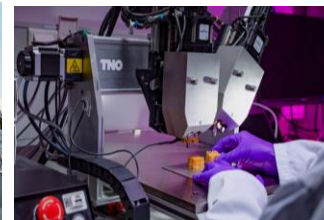
Marketing

Doel: een idee op ludieke wijze presenteren

Logistiek

Doel: een idee gebaseerd op zoveel mogelijk efficiëntie

Innovatie

Doel: verbetering van het product

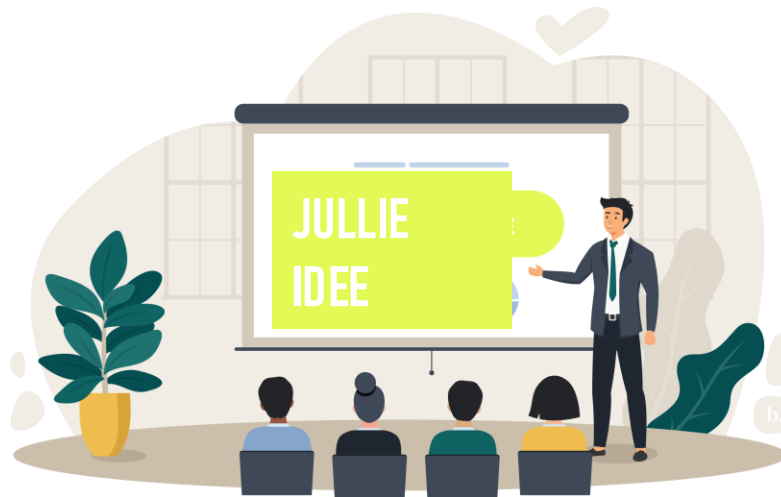

Consument

Doel: een idee die de consument zoveel mogelijk gemak geeft

PITCHEN

Tijd om jullie ideeën en innovaties te laten horen aan het McDonald's bestuur

Interesse in een van onze workshops?

- Kom dan vooral even langs bij onze stand!
- Of mail naar: economie.workshops@wur.nl

Vragen?

